

ŞÜKRÜ ERBAŞ (d. 1953)

Şair ve yazar

Canan UĞURDAĞ*

Anahtar Kelimeler: Şair, Şükrü Erbaş, Türk şiiri, Yozgat

Şükrü Erbaş (d. 7 Eylül 1953, Yozgat), Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin 1980 sonrası kuşağı içinde değerlendirilen şair ve yazardır. İlk şiiri 1978’de *Varlık* dergisinde, ilk şiir kitabı ise 1984’te yayımlanmıştır. Şiirlerinde toplumcu duyarlık, bireysel yaşantı, halk kültürü, doğa, yalnızlık ve hüzn gibi izlekler belirgin biçimde yer alır. Şiir dışında deneme, antoloji, söyleşi türlerinde de eserler vermiştir.

Yaşamı

Doğumu, Ailesi ve Çocukluğu

Şükrü Erbaş, kendi beyanına göre 7 Eylül 1953’te Yozgat’ta doğdu. Nüfus kaydında doğum tarihi 1 Ocak 1954 olarak yer alır. Annesi Lalezar Hanım, babası Doğan Erbaş’tır. Babası çiftçilikle uğraşmıştır. Erbaş’ın çocukluğu ve gençliği Yozgat’ta geçmiştir.

Erbaş, ailesinin ilk çocuğudur. Çocukluk yıllarında sözlü kültür ürünleriyle tanışmıştır. Halk hikâyeleri, masallar ve türküler, yetiştiği kültürel çevrenin başlıca unsurları arasında yer almıştır. Aile yapısı, baba figürü ve kırsal yaşam deneyimi, daha sonraki şiirlerinde ele aldığı konular arasında değerlendirilir.

Eğitimi ve Meslek Yaşamı

İlk ve orta öğrenimini Yozgat’ta tamamlayan Şükrü Erbaş, lise yıllarında şiirle ve dönemin siyasal tartışmalarıyla ilgilenir. Liseyi bitirdikten sonra 1972’de Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürlüğünde memuriyete başlar ve daha sonra Ankara’ya tayin olur. 1974’te Gazi Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümünün gece programına kaydolur.

Gündüz çalışır, akşam derslerine devam eder. 1970’lerin sonunda bu bölümden mezun olur ve öğretmenlik hakkı elde eder, ancak memuriyet yaşamını sürdürür. 1998’de de bu kurumdan emekli olur.

Sanatı

Erbaş’ın ilk şiiri 1978’de *Varlık* dergisinde yayımlanmıştır. Sonraki yıllarda şiir ve yazıları *Yaba*, *Yarın*, *Türkiye Yazıları*, *Dönemeç*, *Oluşum*, *Gösteri*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Evrensel Kültür* ve *Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde yer almış, ilk kitabı 1984’te Yaba Yayınları tarafından

yayımlanmıştır. Topluluk önündeki ilk şiir okuması ve konuşması ise 1985'te Ankara Sanat Kurumu'nda gerçekleşmiştir.

1985-1988 arasında *Yarın* dergisinin yazı kurulu üyeliğini üstlenen yazar, Edebiyatçılar Derneği'nde önce genel sekreter (1993-1995), ardından başkan (1998-1999) olarak görev almıştır. PEN Yazarlar Derneği üyesidir. Emekliliğinin ardından Antalya'ya yerleşerek yazı çalışmalarını burada sürdürmüştür.

Şükrü Erbaş, 1970'lerin sonunda şiir yayımlamaya başlayan Cumhuriyet dönemi şairleri arasında yer alır. Edebiyat ortamına girdiği yıllarda Türk şiirinde farklı yönelimler etkilidir. Onun döneminde Garip şiirinin etkisi azalmış, İkinci Yeni'nin izleri sürmekte ve toplumcu gerçekçi şiir anlayışı da önemini korumaktadır.

Erbaş yazılarında, şiiri dünyayı anlama ve yorumlama biçimi olarak ele alır. Ona göre şiir, bireysel deneyimi toplumsal bir bağlam içinde ifade etme imkânı taşır. İmgeyi şiirin temel araçlarından biri olarak görür. Ancak imgenin gerçeklikle bağını bütünüyle koparmaması gerektiğini belirtir. Bu nedenle şiirinde anlam, imge ve toplumsal duyarlık birlikte değerlendirilir.

Erbaş, herhangi bir edebî akıma bütünüyle bağlı kalmamıştır. Şiirlerinde bireysel yaşantı ile toplumsal duyarlık arasında ilişki kurar. Bu yönüyle şiiri, 1980 sonrası Türk şiiri içinde toplumcu ve imgesel eğilimlerin kesiştiği bir çizgide ele alınabilir.

Etkiler ve Kaynakları

Erbaş'ın erken dönem şiirlerinde İkinci Yeni'nin etkileri görülür. Daha sonra toplumcu şiire yönelmiştir. Üç bölümden oluşan *Dicle Üstü Ay Bulanık* adlı kitabı, bu yönelimin belirginleştiği bir eserdir.

Şiirinin kaynakları arasında halk edebiyatı önemli yer tutar. Türküler, masallar ve halk hikâyeleri, çocukluk ve gençlik döneminde tanıdığı sözlü kültür ürünleridir. Erbaş, bu kaynakları biçimsel bir unsurdan çok kültürel bir arka plan olarak ele alır. Halk şiirinin yanında dünya edebiyatı da beslediği kaynaklar arasında gösterilir.

Erbaş'ın etkilendiğini belirttiği şairler arasında Nâzım Hikmet, Behçet Necatigil, Cahit Külebi, Ahmet Muhip Dıranas, Ziya Osman Saba, Ahmed Arif, Edip Cansever, Turgut Uyar, İlhan Berk, Ece Ayhan, Metin Altıok ve Melih Cevdet Anday yer alır. Dünya edebiyatından ise Pablo Neruda, Federico García Lorca, Nicolás Guillén, Paul Celan, Paul Valéry, Yannis Ritsos, Bertolt Brecht, Stefan Zweig, Rafael Alberti, Charles Baudelaire ve Arthur Rimbaud da andığı isimler arasındadır.

Temalar

Erbaş'ın şiirlerinde mevsimler, özellikle güz, yalnızlık, yaşama isteği, direnme, aşk, hasret, ölüm, kadın, sevgi, ayrılık, anne, baba ve Yozgat öne çıkan temalar arasındadır. Güz teması, *Bütün Mevsimler Güz* adlı kitabının başlığında da yer alır.

Yozgat, Erbaş'ın şiirlerinde kişisel hafıza ve mekân ilişkisi bakımından önem taşır. Şair, yerelliği yalnızca coğrafi bir unsur olarak değil, insan deneyimini yansıtan bir bağlam olarak ele alır. Bu nedenle çocukluk, aile, doğa ve kırsal yaşam temaları şiirlerinde sıkça görülür.

Ayrıca, “Köylüleri Niçin Öldürmeliyiz” adlı şiir, köylülük olgusuna yönelik eleştirel ve ironik yaklaşımıyla tartışılmıştır. Şiir, yayımlandığı dönemde edebiyat çevrelerinde ve kamuoyunda dikkat çekmiştir.

Dil ve Üslûp

Erbaş'ın şiir dili çağrışım ve imge bakımından yoğundur. Bununla birlikte iletişim ve anlam boyutunu korur. Konuşma dili, deyimler, atasözleri, öyküleme ve betimleme, şiirlerinde yararlandığı anlatım imkânları arasındadır. Metinlerarası göndermeler ve dilsel sapmalar da üslûbunun unsurları içinde değerlendirilir.

Şiirlerinde eşik, kirpik, sarkaç ve gölge gibi imgeler sıkça kullanılır. Bu imgeler, bireyin dünyayla ilişkisini, geçiş hâllerini ve varoluşsal sorgulamaları ifade etmek için kullanılır. Erbaş, şiiri yalnızca biçimsel bir düzenleme olarak değil, dilsel bir kurma eylemi olarak görür.

1990'lardan itibaren deneme türünde de ürünler vermiştir. Denemelerinde şiir, öykü ve düzyazı arasında geçişler görülür. *Unutma Defteri* adlı kitabının “Noktalar” bölümü, kısa cümle yapısı ve parçalı anlatımıyla bu yaklaşımın örnekleri arasında yer alır.

Erbaş'ın şiiri üzerine yapılan değerlendirmelerde toplumcu duyarlık, bireysel yaşantı, halk kültürü, doğa ve imge kullanımı öne çıkar. Ataol Behramoğlu, Erbaş'ın şiirinde anlatı özellikleri, lirizm ve toplumcu bakış bulunduğunu belirtir. Bâki Asiltürk ise çok sayıda kitap yayımlamasının zaman zaman tekrara yol açtığını, ancak söyleyiş özelliklerinin belirgin olduğunu kaydeder.

Bu değerlendirmeler, Erbaş'ın şiirinin toplumcu gerçekçilik ile bireysel duyarlık arasında kurduğu ilişki üzerinden ele alındığını gösterir. Şiirlerinde halk edebiyatı, modern şiir ve kişisel deneyim bir arada değerlendirilir.

Bağbozumu Şarkıları kitabı ile 2013 Altın Portakal Şiir Ödülü'ne değer görülmesinin ardından 2014'te şiiri üzerine bir sempozyum düzenlenmiştir. Bu sempozyumda sunulan bildiriler *Bağbozumu Şarkıları Odağında Şükrü Erbaş Şiiri* adıyla kitaplaştırılmıştır. Kitaptaki bildirilerde, yalnızlık, ritim, toplumsal duyarlık, doğa ve Yozgat/Anadolu coğrafyası gibi temalar ele alınmıştır. 2019'da ise şairin

edebiyattaki kırkınıcı yılı dolayısıyla hazırlanan yazılar, *Bir Dünya Şarkısı Şükrü Erbaş* adlı kitapta toplanmıştır.

Ödülleri

Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü (1987, *Yolculuk*)

Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü (1996, *Dicle Üstü Ay Bulanık*)

Ahmed Arif Şiir Ödülü (2002, *Üç Nokta Beş Harf*)

Homeros Emek Ödülü (2004)

Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü (2005, *Gölge Masalı*)

Altın Portakal Şiir Ödülü (2013, *Bağbozumu Şarkıları*)

Dağlarca Şiir Ödülü (2015, *Pervane*, ödülü Ömer Erdem ile paylaşmıştır)

Behçet Necatigil Şiir Ödülü (2018, *Kuş Uçar Kanat Ağlar*)

Eserleri

Şiir:

Küçük Acılar (1984), *Aykırı Yaşamak* (1985), *Yolculuk* (1986), *Kimliksiz Değişim* (1992), *Bütün Mevsimler Güz* (1994), *Dicle Üstü Ay Bulanık* (1995), *Kül Uzun Sürer* (1996), *Derin Kesik* (1999), *Üç Nokta Beş Harf* (2001), *Sarkacın Kalbi* (2002), *Yalnızlık Heceleri* (2003), *Gölge Masalı* (2005), *Kum ile Su* (2007), *Unutma Defteri* (2007), *Bağbozumu Şarkıları* (2012), *Pervane* (2015), *Yaşıyoruz Sessizce* (2016), *Kuş Uçar Kanat Ağlar* (2017), *Otların Uğultusu Altında* (2019), *İnsan Bir Eksik Sözdür* (2021), *Yalnızca Çocuklar Uzaklara Bakar* (2023), *Ömür Hanım'la Güz Konuşmaları* (2025), *Yarasaların Avlusunda* (2025).

Deneme:

İnsanın Acısını İnsan Alır (1995), *Gülün Sesi Gül Kokar* (1998), *Bir Gün Ölümünden Önce* (1999), *Çekilme Suları* (2009), *Çırpınıp İçinde Döndüğüm Dünya* (2020), *Sitem Taşları* (2023).

Antoloji ve Seçki:

Sonsuzun Uçları (2010), *Türkülerden Şah Dizeler* (2022).

Söyleşi:

Eşik Burcu, Söyleşiler (2010).

Çocuk Kitabı:

Ben Annemin Hecesiylim (2025).

Toplu ve Özel Basımlar:

Toplu Şiirler 1 ve Toplu Şiirler 2 (2008), *Bütün Şiirleri 1, 2, 3* (2012), *İnsanın Acısını İnsan Alır; Bütün Yazıları 1* (2014), *Çekilme Suları, Bütün Yazıları 2* (2014), *Eşik Burcu, Bütün Yazıları 3* (2015), *Bütün Şiirleri 4* (2021), *Küçük Acılar, 40. Yıl* (2024).

Kaynakça

KARAOSMANOĞLU, D. (2015). *Şükrü Erbaş'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

KOÇ, M. ve AY, Ş. (Ed.). (2014). *Bağbozumu Şarkıları Odağında Şükrü Erbaş Şiiri* (17. Altın Portakal Şiir Ödülü 2013 sempozyum kitabı). İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

KOYUNCU, İ. (2020). Şükrü Erbaş. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* içinde. 10.06.2026 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/erbas-sukru> adresinden erişildi.

Şükrü Erbaş ile Söyleşi. (t.y.). *Mahal Edebiyat*. 10.06.2026 tarihinde <https://mahaledebiyat.com/sukru-erbas-ile-soylesi/> adresinden erişildi.

* Öğr. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi, cananugurdag@hitit.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3218-5612